

Türkiye’de Zihinsel Yetersizlik Alanına İlişkin Son Yönelimler: Doktora Tezleri Üzerinden Bir İnceleme

Deniz AKDAL
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
deniz.akdal@ahievran.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-9272-3422

Derleme Makale

DOI: 10.31592/aeusbed.1539685

Geliş Tarihi: 27.08.2024

Revize Tarihi: 30.09.2024

Kabul Tarihi: 27.11.2024

Atf Bilgisi

Akdal, D. (2024). Türkiye’de zihinsel yetersizlik alanına ilişkin son yönelimler: Doktora tezleri üzerinden bir inceleme. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(3), 839-854.

ÖZ

Bu çalışma, Türkiye’de zihinsel yetersizlik alanına ilişkin doktora tezlerinin sistematik bir incelemesini sunmaktadır. Araştırma kapsamında 29 doktora tezi içerik analizine tabi tutularak, bu alanda yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı, konu başlıkları, çalıştıkları alanlar, kullanılan yöntemler, veri toplama araçları ve örneklem büyüklüklerine göre incelenmiştir. İnceleme sonucunda, zihinsel yetersizlik alanına ilişkin yazılan tezlerin sayılarının gittikçe arttığı görülmektedir. Artışın nedenlerine bakıldığında zihinsel yetersizlik alanındaki farkındalığın artması ve üniversitelerdeki doktora programlarının sayısındaki artışla bağlantılı olduğunu göstermektedir. Ayrıca zihinsel yetersizlik alanında bilimsel araştırmaların giderek artması yeni ve farklı alanlarda çalışılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Çalışmaların büyük çoğunluğu, zihinsel yetersizliği olan çocukların kavram ve beceri öğretimlerine odaklanmıştır. Kavram ve beceri öğretimleri zihinsel yetersizliği olan çocukların yaşamları devam ettirmeleri ve akademik alanda gelişimlerini sağlamaları açısından önemli görülmektedir. Yöntem olarak en yaygın kullanılan yaklaşım nicel ve tek denekli araştırmalar zihinsel yetersizlik alanına ilişkin çalışmaların yöntem kısımlarını oluşturmaktadır. Bu durum, zihinsel yetersizlik alanının doğası gereği bireyselleştirilmiş eğitimlerle yürütülen çalışmaların yaygın olduğunu göstermektedir. Ayrıca, verilerin toplanmasında genellikle ölçekler ve formlar gibi objektif araçlar tercih edilmiştir. Bu araştırma, zihinsel yetersizlik alanında yapılan doktora tezlerinin genel bir profilini sunarak, gelecekteki araştırmalar ve uygulamalar için önemli bir referans niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Zihinsel Yetersizlik, zihinsel yetersizlik eğitimi, derleme.

Recent Trends in the Field of Intellectual Disability in Turkey: A Systematic Review

ABSTRACT

This study presents a systematic review of doctoral theses in the field of intellectual disability in Turkey. Within the scope of the research, 29 doctoral theses were subjected to content analysis and examined according to the distribution of studies in this field according to years, subject headings, fields of study, methods used, data collection tools, and sample sizes. As a result of the analysis, it is seen that the number of theses written in the field of intellectual disability has increased gradually. When the reasons for the increase are examined, it is seen that it is related to the rise in awareness of intellectual disability and the number of doctoral programs in universities. In addition, the increasing number of scientific researchers in the field of intellectual disability reveals the need to work in new and different fields. The vast majority of studies have focused on teaching concepts and skills to children with intellectual disabilities. Concept and skill teaching is considered important for children with intellectual disabilities to continue their lives and to ensure their development in the academic field. The most widely used approach as a method is quantitative and single-subject studies constitute the methodological parts of the studies related to the field of intellectual disability. This situation shows that studies conducted with individualized education are common due to the nature of intellectual disability. In addition, objective tools such as scales and forms are generally used to collect data.

Keywords: Intellectual disability, intellectual disability education, review.

Giriş

Ülkemizde zihinsel yetersizliği olan bireylerin eğitim süreçlerine bakıldığında; yasal uygulamalar, öğrencilerin eğitim süreçlerindeki ortamlarına ilişkin düzenlemeler, eğitim süreçleri içerisinde uygulanan ve oluşturulan programlar, materyaller ve uygulayıcılar gibi birçok farklı alanda

çalışmalar ve iyileştirmeler yapılmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018; Özakün, 2024; Yazıcıoğlu, 2018). Örneğin, kaynaştırma/bütünleştirme eğitimlerinin yanında farklılaştırma, zenginleştirme kavramlarında eğitim süreçlerine dahil olmaya başladığı görülmektedir (Çitil, 2018). Bu gelişmeler ve iyileştirme süreçlerinde özel gereksinimli bireyler içersinde önemli bir yere sahip olan zihinsel yetersizlik alanı birçok çocuğu ve aileyi etkilemektedir. Zihinsel yetersizlik alanına ilişkin yapılan bilimsel çalışmalar uygulama süreçlerinin kalitesini arttırmak, varolan alanyazın bilgi birikimini arttırmak açısından da önemlidir.

Dünya genelinde zihinsel yetersizlik alanına ilişkin ilk çalışmalara bakıldığında 16. Yüzyıl olmasına rağmen araştırmalar daha eski yıllara ait olduğunu da göstermektedir (Richards, Brady ve Taylor, 2024). İlk dönem çalışmalardan günümüze zaman yaklaştıkça yerini bilimsel çalışmalar almaya başlamıştır. Genetik çalışmaların büyük bir çoğunluğu 1980’li yıllardan sonra hızlanmaya başlamıştır ve zihinsel yetersizliğin genetik faktörleri araştırılmaya başlamıştır (Eripek ve Vuran, 2008). 1900 yılların başlarında zeka testlerinin kullanılması ile zihinsel yetersizliği olan çocukların eğitimlerine yönelik çalışmaların başladığıda görülmektedir. Bu durum zihinsel yetersizliği olan çocukların eğitim ile birlikte zekalarının geliştirilebileceğini ortaya koymaya başlamıştır (Bayley, 1949; Skeel ve Dye, 1939). Zihinsel yetersizliği olan çocukların zeka performanslarının artırılabilceği görüşü eğitim programlarının hazırlanmasına öncülük etmiştir ve 1950-2008 yılları arasında özel eğitim hizmetleri yaygınlaşmaya başlamıştır (Eripek ve Vuran, 2008). Eğitim süreçlerinin iyileştirilmesi beraberinde kanıt temelli uygulamaların geliştirilmesine ve yasaların düzenlenmesini gerekli kılmaktadır. Ülkemizde ise zihinsel yetersizliği olan çocukların eğitimine ilişkin ilk çabalar Millî Eğitim Bakanlığının (MEB, 1952) çocukları eşit şartlarda okula alması kararı ile ve üniversitelerin özel eğitim bölümlerinin kurulmasıyla başlamaktadır (Aksoy ve Şafak, 2020). 573 Sayılı Özel Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (Diken, 2017) ve 2006 yılında Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği [ÖEHY], 2018) ile yasal düzenlemeler oluşturulmuş ve işleyiş süreçleri netleşmeye başlamıştır.

Bu gelişmeler sürecinde zihinsel yetersizliği olan çocukların eğitimlerinde önemli bir yere sahip olan aileler kişisel, ekonomik ve sosyal alanlarda yaşam boyu etkilenmektedir. Okullarda verilen eğitimlerin belirli bir süre içerisinde olması ve çocukların yaşamlarının büyük çoğunluğunu aileleri ile geçirmeleri aile eğitimlerinin gerekliliğini arttırmıştır (Diken, Topbaş ve Diken, 2009). Zihinsel yetersizliği olan çocukların ailelerin alan bilgisine ilişkin gelişimleri çocukların beceri öğrenmelerinde ve bu becerilerini kalıcı hale getirmelerinde önemlidir (Doğan, 2015). Ailelerin çocuklarını erken fark etmeleri, erken dönemde müdahale programlarına dahil etmeleri, uzmanlık gereken durumlarda uzmanlara yönlendirmeleri ve uzmanlar ile iş birliği içinde çalışmaları, sürekli destek almaları ve kabullenmelerinin kolaylaşması ailelere sunulan eğitim programlarından faydalanmaları, aile bilgilendirmeleri, yasal düzenlemeler ile aileler eğitim süreçlerini daha olumlu yürütebilmektedir. Zihinsel yetersizliği olan çocukların eğitiminde aileler, çocuğun eğitimi ve çocuğun gelişim sürecinde merkezi bir role sahiptir (Gürhopur ve Dalgıç, 2017). Erken tanıdan sürekli desteğe, eğitimcilerle iş birliğinden toplumsal farkındalık oluşturma ve toplum içinde desteklerin sürdürülemesinin sağlanmasına kadar birçok alanda ailenin katkıları, çocuğun potansiyelini en üst düzeye çıkarmada ve yaşam kalitesini arttırmada belirleyici olmaktadır. Bu nedenle, ailelerin bu süreçte etkin bir şekilde yer alması ve desteklenmesi, çocukların eğitimi açısından büyük önem taşımaktadır.

Zihinsel yetersizliği olan çocuklarda eğitim süreçlerinde uygulanan yöntemler etkili bir öğretim süreci oluşturabilmek için kullanılmaktadır. Yapılan çalışmalar zihinsel yetersizliği olan çocukların farklı şekilde öğrendiğini ve farklı yöntemlerin kullanılması gerektiğini vurgulamaktadır (Özak, 2017; Yazıcıoğlu ve Kızılaslan, 2021). Öğretimde etkililik bir çocuğun daha önceden yapamadığı bir davranışı veya beceri bir öğretim sürecinin sonunda yapabilir hale gelmesi olarak tanımlanmaktadır (Güldenöglü, 2008). Bu açıdan bakıldığında zihinsel yetersizliği olan çocukların akademik ve günlük yaşam becerilerini kazanmalarında kullanılan yöntem ve teknikler önemli bir unsur oluşturmaktadır. Uygulanan yöntemlerin doğru ve sistematik şekilde uygulanması becerilerin daha düzenli edinimini ve çocukların becerilerde yüksek performans sergilemelerini sağlamaktadır. Ayrıca zihinsel yetersizliği olan çocuklarda yapılan öğretimin amacı bu çocukları topluma daha bağımsız bireyler olarak hazırlamak, var olan durumlarından daha kaliteli bir yaşam standardına

erişmelerini sağlamak içindir. Bunun için kullanılan ve uygulanan etkili öğretimler okulun dışında da kullanılması çocukların davranışlarında değişikliğe yol açacaktır.

Zihinsel yetersizlik alanına genel olarak bakıldığında zihinsel yetersizliği olan çocukların eğitim süreçlerinde birçok faktör etkili olmaktadır. Etkili olabilecek faktörlerin son dönemlerde nasıl değiştiğinin tespit edilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Zihinsel yetersizlik alanına ilişkin mevcut bilgilerin toplanması ve bu bilgilerin organize edilmesi derleme çalışmalarının var olan alanyazındaki bilgileri bir araya getirmesini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca sistematik şekilde sunumunu kolaylaştırmaktadır. Bu durum zihinsel yetersizlik alanına ilişkin araştırmacılar ve uygulayıcıların daha hızlı ve kapsamlı bir bakış açısıyla çalışmalarını incelemelerine olanak sağlamaktadır. Ayrıca bu çalışma sonucu zihinsel yetersizlik alanına ilişkin alan yazında daha önceden çalışılmamış veya çalışılması gereken konuların belirlenmesine yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte politika geliştiricilerinin net ve etkili bir şekilde alana ilişkin planlamak istedikleri ve yapmak istenenlerin uygun şekilde ilerlemesine katkı sağlamaktadır. Zihinsel yetersizlik alanına ilişkin kullanılan yöntemlerin, aile eğitim programlarının, yasaların ve bunlara benzer öğelerin hangisinin daha etkili olduğunun genel bir bakış açısı ile ortaya konmasında ve zihinsel yetersizliği olan çocuklar üzerinde yapılan hangi çalışmaların beceriler üzerinde daha etkili olduğu ve kalıcı hale getirildiği sistematik çalışmalarla bütüncül bir bakış sağlamaktadır. Bu nedenlerle, zihinsel yetersizlik alanında yapılan bu derleme çalışması hem akademik hem de eğitim süreçlerine yol gösterici olması açısından büyük bir değere sahiptir.

Türkiye’de yapılan zihinsel yetersizlik alanına ilişkin doktora tezlerinin çeşitli değişkenler aracılığı ile incelenmesi amacıyla bu çalışmada, Ulusal tez merkezinde yayımlanmış doktora tezlerinin çeşitli değişkenler dikkate alınarak zihinsel yetersizlik alanına ilişkin genel bir bakış açısı oluşturmak amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar incelenmiştir.

1. Tezlerin yıllarına göre dağılımı nasıldır?
2. Tezlerin konularına göre dağılımı nasıldır?
3. Tezlerin zihinsel yetersizlik çalıştıkları alana ilişkin dağılımı nasıldır?
4. Tezlerin kullanılan yöntemlere göre dağılımı nasıldır?
5. Tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?
6. Tezlerin örneklem büyüklüğüne göre dağılımı nasıldır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmanın kapsamını yurt içinde yapılan zihinsel yetersizlik alanına yönelik gerçekleştirilmiş doktora tezlerinin nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yoluyla incelenmesi oluşturmaktadır. Bu araştırma kapsamında ülkemizde zihinsel yetersizlik alanına yönelik çalışmalar yıl sınırı kullanılmadan sadece zihinsel yetersizlik anahtar kelimesi kullanılarak tespit edilmiş ve araştırmaya dahil edilmiştir. Ayrıca tezlerin tespit edilmesinde sadece zihinsel yetersizlik alanına yönelik doğrudan yapılan çalışmalar temel alınmıştır. Bu kapsamda zihinsel yetersizlik alanına yönelik yapılan tezlerin derinlemesine incelenmesini ve yorumlanmasını amaçlanmış ve doküman incelemesinde kullanılması gerekli olan beş aşamaya göre uygun süreç takip edilmiştir. Dokümanlara ulaşma, orijinalliğini kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanma (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çalışma Grubu

Bu çalışmada Türkiye’de zihinsel yetersizlik alanına yönelik yıl sınırlaması yapılmadan tespit edilen doktora tezlerinin içerik analizinin yapılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırmanın çalışma grubunu 29 doktora tezi YÖK Ulusal Tez Merkezi tarafından dizinlenen araştırmalar oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunun oluşturulmasında araştırmanın içeriğinde, araştırmanın başlığında ve

araştırmanın anahtar kelimesinde “zihinsel yetersizlik, zihinsel engeli, zihin yetersizliği vb.” kavramı olan bütün çalışmalar belirlenmiştir. Belirlenen çalışmalar sonucunda doğrudan zihinsel yetersizlik alanına odaklı olan çalışmalar araştırmanın çalışma grubuna dâhil edilmiştir. Ayrıca araştırmanın çalışma grubunun oluşturulmasında zihin engelliler, zihin engelliler eğitimi kavramlarını bünyesinde barındıran çalışmalar araştırmaya dahil edilmemiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmacı tarafından hazırlanan çalışmaların künyelerine ilişkin veri kodlama formu kullanılmıştır. Hazırlanan veri toplama formunu tezlerin yayımlanma yılları, tez konuları, tezlerin çalışma alanları, tezlerin analizlerinde kullanılan yöntemler, tezlerin verilerinin elde edilmesinde kullanılan veri toplama araçlarının türleri ve tezlerin örneklemlerine ilişkin bilgiler oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin Toplanması sürecinde çalışmanın amacı doğrultusunda, Yükseköğretim Kurulu’nun (YÖK) Ulusal Tez Veri Tabanı’nda (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>) bulunan tezler ve zihinsel yetersizlik anahtar kelimesini içeren çalışmalar incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılarak verilerin analizlerinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından belirlenen ölçütler doğrultusunda hazırlanan veri toplama formu kullanılarak Word belgelerine bilgiler aktarılmıştır. Araştırmanın gerçekleştirildiği yıl, araştırmanın konusu, araştırmanın odaklandığı alan, araştırmanın yöntemi, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, araştırmanın çalışma grubu analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen veriler frekanslara dönüştürülerek tablolar şeklinde betimsel olarak sunulmuştur.

Bu çalışmanın tarama ve betimsel analizlerin güvenilirliği için betimsel analizde incelenen çalışmalar belirlenirken dâhil etme ölçütleri ve betimsel analizle ilgili kodlamalara yönelik güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Özel eğitim alanında doktorasını tamamlamış iki kodlayıcı, çalışmaya dahil edilen tezleri ölçütler kapsamında ve kodlamanın güvenilirliğini göz önünde bulundurarak birbirlerinden bağımsız bir biçimde tezleri tekrardan kodlamıştır. Kodlamacılar arası güvenilirlik katsayıları hesaplanırken; Kodlamacılar arası görüş birliği/Kodlamacılar arası görüşbirliği + Kodlamacılar arası görüş ayrılığı X 100” (Tekin-İftar, 2012) hesaplama formundan faydalanılmıştır. Kodlamacılar arası güvenilirlik katsayısı dahil etme ölçütleri %96 ve betimsel analizlerin kodlanmasında %100 olarak hesaplanmıştır.

Araştırma Etiği

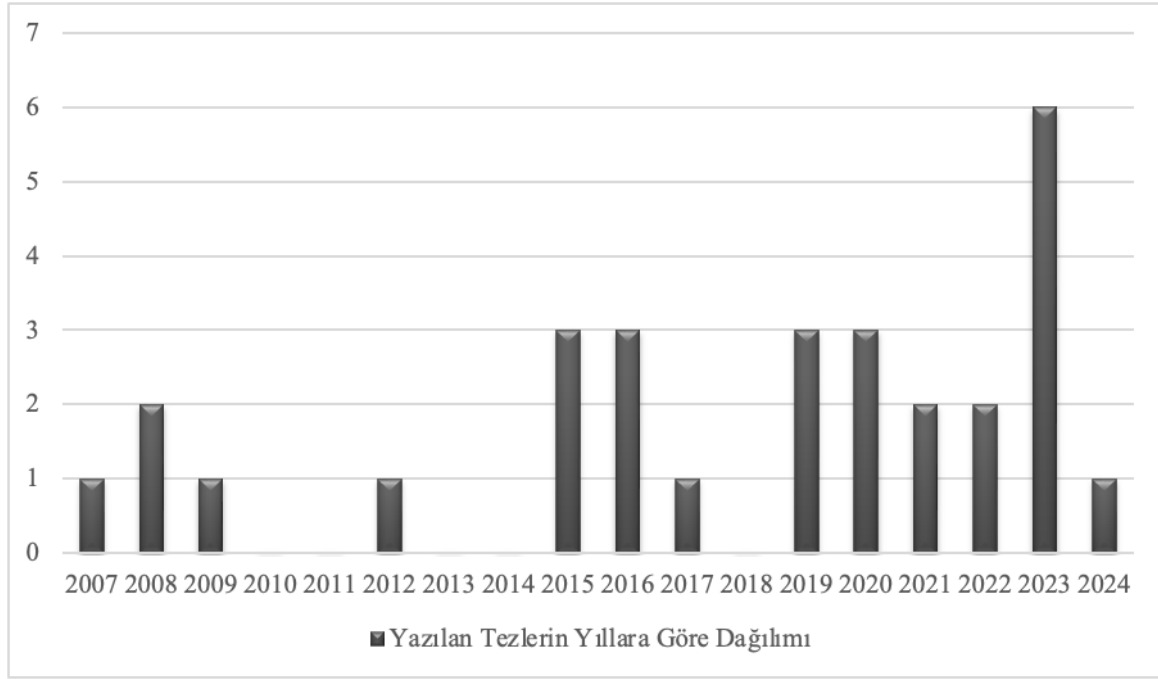
Çalışma sistematik alan yazın taraması, doküman inceleme çalışması olduğu için Etik Kurul İzni alınmasını gerektiren çalışmalar grubunda yer almamaktadır. Bu nedenle Etik Kurul İzni beyan edilmemiştir.

Bulgular

Türkiye’de zihinsel yetersizlik alanına ilişkin yapılan doktora tezlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ve derlenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada aşağıdaki bulgulara rastlanmıştır. Bu bölümde araştırmaya ait bulgular araştırmanın amaç ve alt amaçları doğrultusunda sunulmaktadır.

Tezlerin Yıllara Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı olan ‘‘zihinsel yetersizlik alanına ilişkin yapılan doktora tezlerinin yıllara göre dağılımına’’ ilişkin bulgular Şekil 1’deki gibidir.

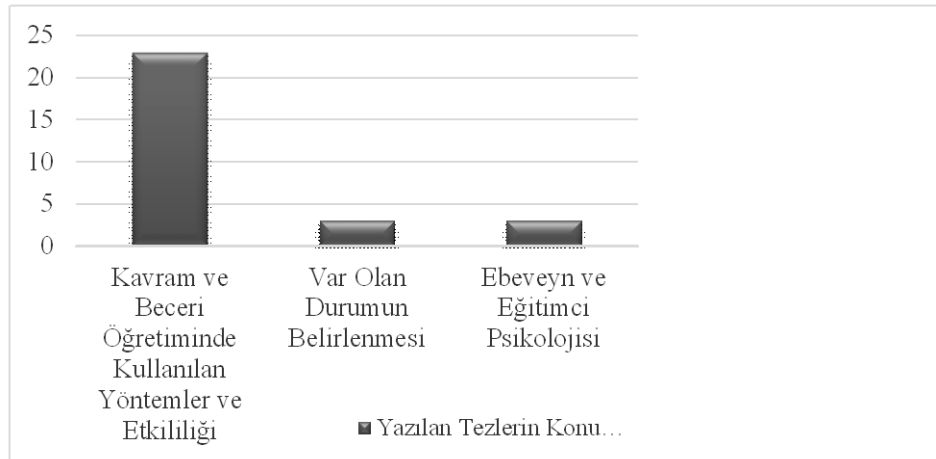

Şekil 1. Yazılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 1’de zihinsel yetersizlik alanına ilişkin yapılan doktora tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde; 2007 yılında 1; 2008 yılında 2; 2009 yılında 1; 2012 yılında 1; 2015 ve 2016 yıllarında 3; 2017 yılında 1; 2019 ve 2020 yıllarında 3; 2021 ve 2022 yıllarında 2; 2023 yılında 6; 2024 yılında ise yazılmış 1 adet doktora tezine ulaşılmıştır. Zihinsel yetersizlik alanına ilişkin yapılan doktora tezlerinin yıllara göre dağılımı incelendiğinde en çok çalışmanın 2023 yılı içerisinde yapıldığı görülmektedir. 2010 yılından 2015 yılına kadar zihinsel yetersizlik alanına ilişkin yapılan doktora tezlerinin sayısı diğer 5 yıllık kesitlere göre az olmasına rağmen alana yönelik son 5 yılda toplam 14 adet doktora tezi yazılmıştır. Bunun sebebinin Türkiye’de ve Dünya’da artan farkındalıkla birlikte doktora ünvanı veren lisansüstü enstitülerin sayısal olarak artışına bağlı olduğu düşünülebilir. Şekil 1’in kesişim noktalarına baktığımızda ise günümüzde ve gelecekte zihinsel yetersizliğe ilişkin daha fazla doktora tezinin yazılacağı öngörülmektedir.

Tezlerin Konu Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı olan ‘‘zihinsel yetersizlik alanına ilişkin yapılan doktora tezlerinin konu dağılımına’’ ilişkin bulgular Şekil 2’deki gibidir.

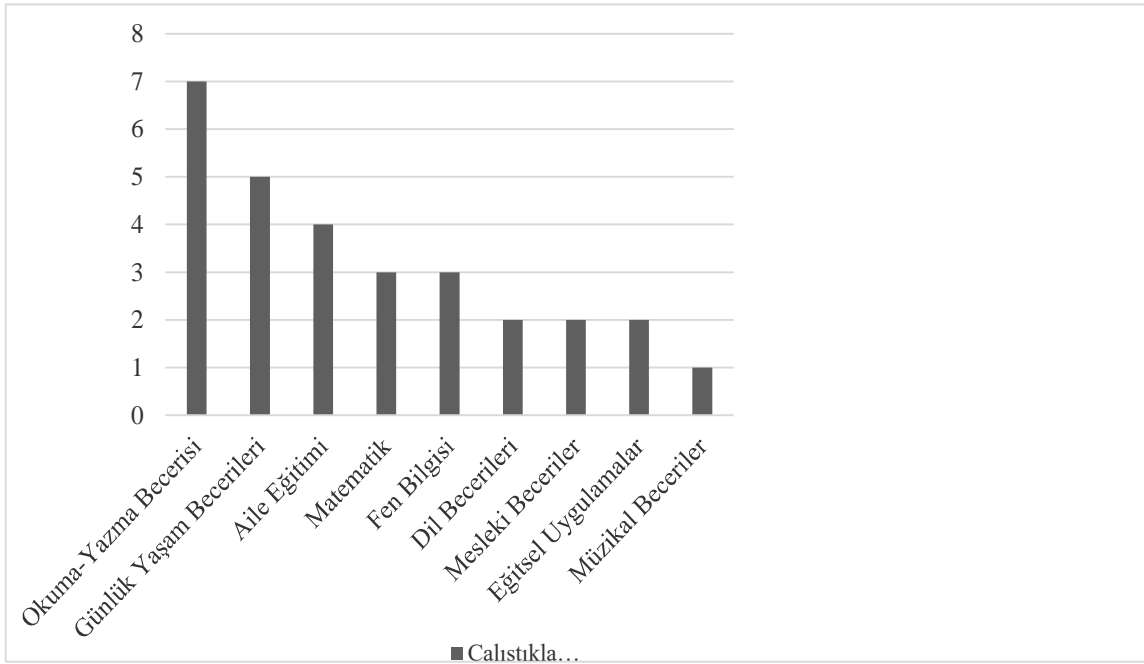

Şekil 2. Yazılan Tezlerin Konularına Göre Dağılımı

Şekil 2’de zihinsel yetersizlik alanına ilişkin yapılan doktora tezlerin konularına göre dağılımı incelendiğinde; kavram ve beceri öğretiminde kullanılan yöntemler ve etkililiğine yönelik yapılmış 23; var olan durumun belirlenmesi ve çözüm önerilerinin sunulmasına yönelik yapılmış 3; zihinsel yetersizliği olan çocukların ebeveynlerine ve eğitimcilerine psikolojik destek sunmaya yönelik yapılmış 3 doktora tezi bulunmaktadır. Kavram ve beceri öğretiminde kullanılan yöntemler ve etkililiğinin ele alındığı doktora tezlerinin sayısının fazla olmasının sebebinin ise özel gereksinimli öğrencilerin bağımsız yaşama kazandırılması amacına yönelik çalışmalara verilen önemin neden olduğu düşünülmektedir.

Tezlerin Çalıştıkları Alanların Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacı olan “zihinsel yetersizlik alanına ilişkin yapılan doktora tezlerinin çalıştıkları alanlara göre dağılımına” ilişkin bulgular Şekil 3’deki gibidir.

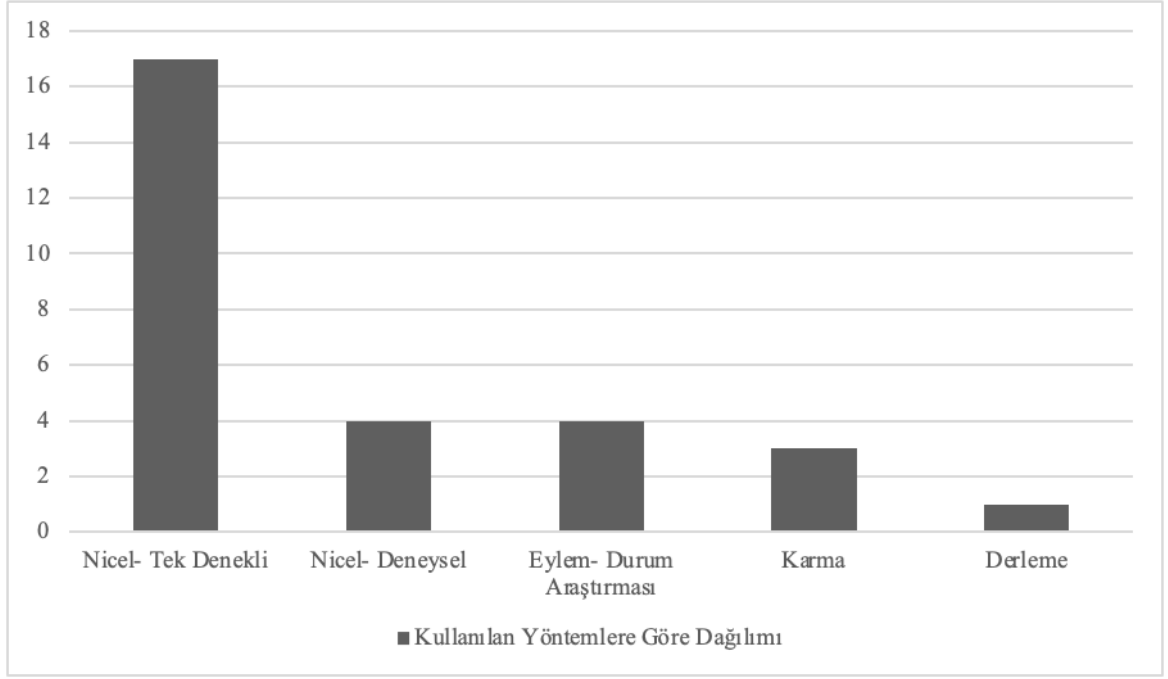

Şekil 3. Yazılan Tezlerin Çalıştıkları Alanlara Göre Dağılımı

Şekil 3’de zihinsel yetersizlik alanına ilişkin yapılan doktora tezlerinin çalıştıkları alanlara göre dağılımı incelendiğinde; okuma- yazma becerisine yönelik 7; günlük yaşam becerilerine yönelik 5; aile eğitimine yönelik 4; matematik ve fen bilgisi alanlarına yönelik 3; dil becerileri, mesleki beceriler ve eğitsel uygulamalara yönelik 2; müzikal becerilere yönelik ise 1 adet yazılmış doktora tezine ulaşılmıştır. Zihinsel yetersizlik alanına ilişkin yazılan 29 doktora tezinden 13 tanesinin akademik becerilere yönelik olarak yazılması dikkat çekmektedir. Akademik becerilerin kazanılmasında okuma-yazma ve okuduğunu anlama becerilerinin ön koşul beceri olarak görülmesi ve günlük yaşam becerilerinde ise işlevsel okumanın hayati öneminin okuma-yazma becerisine yönelik daha fazla çalışma yapılmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Tezlerde Kullanılan Yöntemlerin Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt amacı olan “zihinsel yetersizlik alanına ilişkin yapılan doktora tezlerinde kullanılan yöntemlerin dağılımına” ilişkin bulgular Şekil 4’teki gibidir.

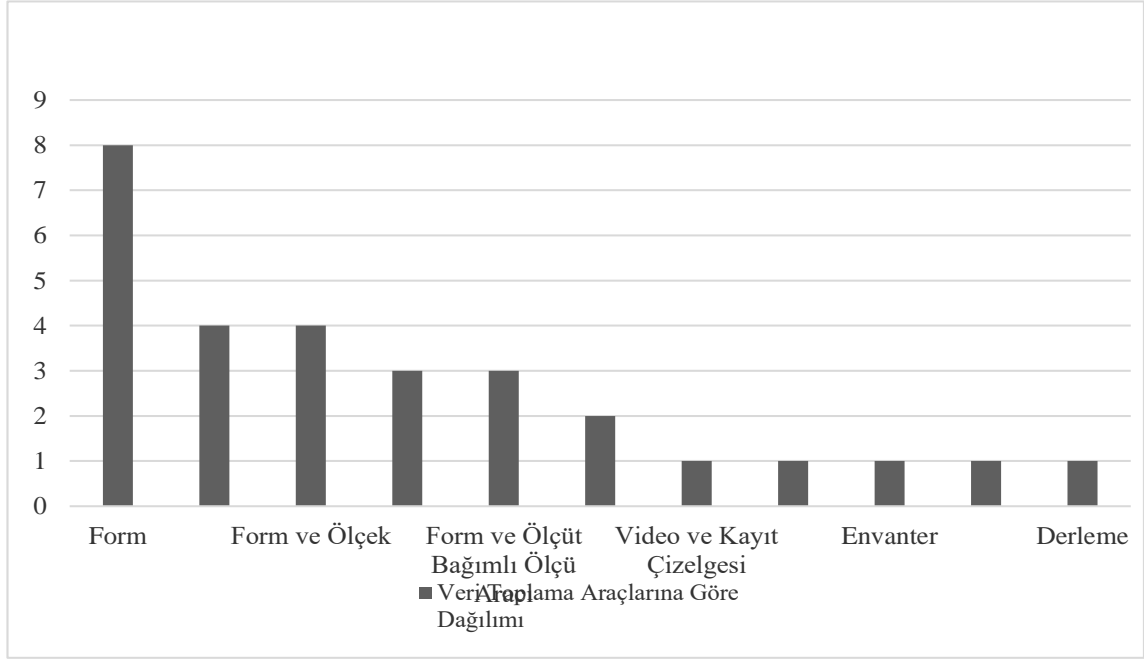

Şekil 4. Yazılan Tezlerde Kullanılan Yöntemlerin Dağılımı

Şekil 4'te zihinsel yetersizlik alanına ilişkin yapılan doktora tezlerinde kullanılan yöntemlerin dağılımı incelendiğinde; 17 doktora tezinin nicel ve tek denekli; 4 doktora tezinin nicel ve deneysel; 4 doktora tezinin eylem- durum araştırması; 3 doktora tezinin karma yöntemle verilerinin toplandığı belirlenmiştir. Zihinsel yetersizlik alanına yönelik yapılan 1 doktora tezi derleme bir çalışmadır. Yazılan doktora tezlerinden % 50'sinden fazlasının nicel ve tek denekli olarak gerçekleştirilmesinin nedeni ise zihinsel yetersizlik tanısı almış çocukların bireyselleştirilmiş eğitimlerle eğitim görmesine ve özel eğitim alanında tek denekli yöntemin sıklıkla kullanılmasına bağlı olduğu düşünülmektedir. Azımsanmayacak sayıda eylem- durum araştırmasının olması zihinsel yetersizlik alanında istendik düzeyin altında kalan olguların olduğuna işaret edebilir.

Veri Toplama Araçlarının Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt amacı olan “zihinsel yetersizlik alanına ilişkin yapılan doktora tezlerinin veri toplama araçlarına göre dağılımına” ilişkin bulgular Şekil 5'teki gibidir.

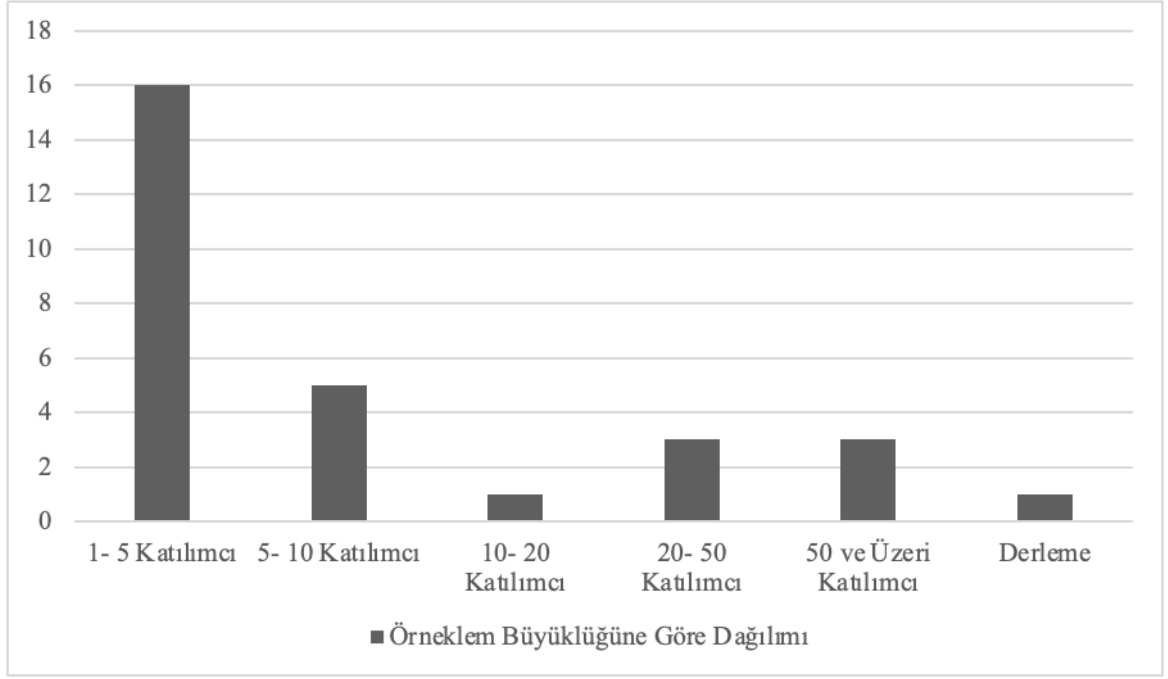

Şekil 5. Yazılan Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Şekil 5’te zihinsel yetersizlik alanına ilişkin yapılan doktora tezlerinin veri toplama araçlarına göre dağılımı incelendiğinde; yalnızca form ile verileri toplanmış 8; yalnızca ölçek ile verileri toplanmış 4; yalnızca başarı testi ile verileri toplanmış 3; yalnızca kayıt çizelgesi ile verileri toplanmış 2; yalnızca envanterler ile verisi toplanmış 1 doktora tezine ulaşılmıştır. Geriye kalan 11 doktora tezinde ölçüt bağımlı ölçü aracı, video kayıtları, gözlem, görüşme ve günlük gibi diğer veri toplama araçları kullanılmıştır.

Örneklem Büyüklüğü Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt amacı olan “zihinsel yetersizlik alanına ilişkin yapılan doktora tezlerinin örneklem büyüklüğüne göre dağılımına” ilişkin bulgular Şekil 6’daki gibidir.

Şekil 6. Yazılan Tezlerin Örneklem Büyüklüğüne Göre Dağılımı

Şekil 6’da zihinsel yetersizlik alanına ilişkin yapılan doktora tezlerinin örneklem büyüklüğüne göre dağılımı incelendiğinde; 16 çalışmanın 1-5 arası katılımcıyla; 5 çalışmanın 5-10 arası katılımcıyla; 1 çalışmanın 10-20 arası katılımcıyla; 3 çalışmanın 20-50 arası katılımcıyla; 3 doktora tezinin ise 50 ve üzeri katılımcıyla gerçekleştirildiği görülmüştür. Zihinsel yetersizlik alanına ilişkin yazılan doktora tezlerinden 1 tanesi derleme olarak gerçekleştirildiği için katılımcı sayısı bulunmamaktadır. Doktora tezlerinin büyük çoğunluğunun nicel yöntemler kullanılarak yapılmış olmasına rağmen katılımcı grubunun az olmasının nedeninin tek denekli araştırma yöntemiyle yürütülmüş olmalarına bağlı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca aile eğitimi ve mesleki becerilerin eğitimi gibi çalışma alanlarının bireysel olarak yürütülmesinde finansal ve zamansal ekonomikliğin katılımcı sayısının az olmasına sebep olduğu düşünülebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırma özel eğitim alan kapsamı içerisinde yer alan zihinsel yetersizlik alanına ilişkin doktora tezlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amacı ile yapılmıştır. Bu amaç kapsamında 29 doktora tezi incelenmiştir. İncelenen doktora tezleri kapsamında elde edilen bulgulara göre sonuçlar alan yazın kapsamında tartışılmıştır.

Tezlerin yıllara göre dağılımlarına bakıldığında en fazla tezin 2023 yılında yapıldığı ancak eski yıllardan günümüze yaklaştıkça yıllara göre farklılık gösterebileceği genel olarak çalışma sayılarında bir artış görülmektedir. Bu durumun ülkemizde özel eğitim alanında doktora eğitimleri veren üniversite sayılarının artması, dünya genelinde yapılan çalışmaların zihinsel yetersizlik alanı ile ilgili derinlemesine yapılmaya başlaması ve alana duyulan ihtiyaçtan kaynaklı olarak sayıların arttığı düşünülmektedir (Perlin, Cucolo ve Lynch, 2017; Price, 2013; Schalock, Borthwick-Duffy, Bradley, Buntinx, Coulter, Craig ve Yeager, 2010).

Tezlerin konu dağılımları bakıldığında var olan durumların tespitine yönelik ve aile eğitim programlarına yönelik yapıldığı görülmektedir. Ancak en fazla çalışma zihinsel yetersizliği olan çocuklara ilişkin kavram ve beceri öğretimlerine ve bu becerilerin öğretiminde kullanılan yöntem tekniklere ve öğretim stratejilerinin etkililiğine yönelik olduğu görülmektedir. Zihinsel yetersizliği olan çocuklar ve bu çocukların aileleri için en önemli konunun çocuklarının gelişimleri olduğu düşünüldüğünde araştırmaların konularının bu alana evrildiği görülmektedir (Aldosari, 2023; Algozzine ve Ysseldyke, 2006; Beck, Broers, Hogue, Shipstead ve Knowlton, 1994; Huda, 2021,

Plauche’Johnson, Walker Jr, Palomo-González ve Curry, 2006). Zihinsel yetersizliği olan çocuklara ilişkin öğretim süreçleri, bu çocukların bireysel yeteneklerini en üst düzeye çıkarmak, çocuklara bağımsız yaşam becerileri kazandırmak ve toplum içerisinde yaşamlarını devam ettire bilmeleri için uyum süreçlerinin önemli olduğu düşünülmektedir (Burns, Lemon, Granpeesheh ve Dixon, 2019). Çocuğun gelişimsel süreçlerinin niteliği, çocuğun gelişimsel potansiyelini desteklerken, aynı zamanda akademik, sosyal ve duygusal becerilerinin de geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Uygun ve etkili öğretim stratejileri, bu çocukların öğrenme süreçlerine aktif katılımlarını teşvik etmede ve becerilerin kalıcılığını arttırmakta etkilidir (Coruhlu, Calik, Nas, Cepni, Ergul ve Almalı, 2024; Isikdogan ve Kargin, 2010). Dolayısıyla, zihinsel yetersizliği olan çocuklara yönelik öğretim yöntem ve stratejileri, hem çocukların bireysel gelişim hem de toplum içindeki rollerinin güçlendirilmesi açısından kritik bir rol oynamasından dolayı araştırmaların bu alana yöneldiği düşünülmektedir. Konuların alt çalışma alanlarına bakıldığında ise; genellikle akademik becerilerde okuma ve yazma, matematik, fen bilgisi gibi alanlara yöneldiği bununlar birlikte dil becerilerinin gelişimlerine ve günlük yaşam becerilerine odaklandığı görülmektedir (Cannella-Malone, Dueker, Barczak ve Brock, 2021; Connors, 2003; Garrels, 2019; Rosenberg ve Abbeduto, 2013; Warren ve Yoder, 2012).

Zihinsel yetersizliği olan çocuklarda akademik beceriler ve okuma-yazma becerileri, bu çocukların günlük yaşamda karşılaştıkları sorunları çözmeye, bilgiye erişmeye ve iletişim kurma gibi temel yetkinliklerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Özellikle okuma-yazma becerileri, bireylerin bilgi edinme, kendini ifade etme ve başkalarıyla etkili bir şekilde iletişim kurma becerileri üzerinde doğrudan etkilidir. Bu beceriler, zihinsel yetersizliği olan çocukların eğitim sürecinde kendilerine olan güvenlerini artırırken, gelecekteki eğitim ve istihdam fırsatlarına erişimlerini de kolaylaştırmaktadır. Dolayısıyla, bu çocukların akademik ve okuma-yazma becerilerinin geliştirilmesi, onların topluma tam anlamıyla katılabilmesi ve potansiyellerini gerçekleştirebilmeleri açısından kritik bir öneme sahip olduğu düşünülmektedir. Matematik ve fen bilgisi becerileri ve derslerine yönelik çalışmaların bulunması zihinsel yetersizliği olan çocukların yaşamlarında karşılaşılabilecekleri çeşitli durumlar karşısında daha bağımsız ve etkili kararlar alabilmelerine yardımcı olması açısından önemlidir (Browder, Trela, Courtade, Jimenez, Knight ve Flowers, 2012; Zhou, 2024). Dolayısıyla, matematik ve fen bilgisi eğitimi, zihinsel yetersizliği olan çocukların hem bireysel yaşamlarında hem de toplumsal hayatta daha etkin ve bağımsız bir şekilde yer almalarını desteklemektedir. Bu dersler, onların genel akademik başarılarını artırırken, aynı zamanda sosyal uyum becerilerini güçlendirmesi açısından önemlidir.

Tez çalışmalarının yöntem kısımlarına bakıldığında genellikle nicel çalışmaların ağırlıklı olduğu görülmektedir. Nicel çalışmaların daha çok tercih edilmesinin nedenleri arasında öğretim süreçlerinin etkililiğinin araştırılması ön plana çıkmaktadır (Routh, 2017; Karabulut, Özkubat ve Uçar, 2021). Öğretim süreçlerinin etkililiğini değerlendirmek ve bu süreçleri geliştirmek için güçlü bir veri sonucu sağlamaktadır. Bununla birlikte nicel araştırmaların önemli bir özelliği de tekrarlanabilirlik ve ölçülebilirlik özelliğinin olmasıdır. Öğretim süreçleri üzerinde yapılan nicel çalışmalar, belirli bir süreci izleyerek benzer sonuçlar elde edilip edilemeyeceğini test etme imkânı sunar. Bu durum, bilimsel bilginin doğruluğunu ve geçerliliğini arttırması açısından önemlidir. Nicel çalışmalar içinde ise tek denekli çalışmaların sayısının fazla olması özel eğitim alanının doğası ile ilgili olduğu düşünülmektedir (Didden, Korzilius, van Oorsouw ve Sturmey, 2006; Tekin-Iftar, Kurt ve Acar, 2008). Çalışma gruplarının oluşturulmasında büyük örneklem gruplarına ulaşmanın zorluğu ve doğrudan geliştirilmesi hedeflenen beceriye ve bu becerilerin daha alt basamaklarına odaklanılması gibi gereklilikler tek denekli çalışma sayılarının daha fazla olmasına sebep olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte zihinsel yetersizliği olan çocukların bireysel farklılıklarının farklı olması, her çocuğun öğrenme hızı ve sürecinin değişmesi, çocukların ihtiyaçlarının farklı olmasından tek denekli çalışma sayılarının daha fazla olduğu düşünülmektedir. Ayrıca zihinsel yetersizlik alanında bir çocuğun müdahalelere veya öğretim stratejilerine nasıl yanıt verdiğinin gözlemlenmesinin önemli olması, zaman içerisinde müdahalelerin ne derecede etkili olduğu, hangi durumlar altında daha başarılı olduğu gibi durumların tek denekli çalışmalarının artmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

İncelenen tezler kapsamında veri toplama araçlarına bakıldığında ölçek ve form, başarı testleri, video ve kayıt çizelgelerinin daha çok kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan bu ölçekler

bilimsel araştırmalarda objektif ve genellenebilir sonuçlar elde edilmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Aslan, 2018; Sehwat ve Punia, 2020). Bu araçlar, sistematik ve ölçülebilir veriler toplama imkânı sunması açısından ve araştırma bulgularının sayısal verilerle desteklenebilir olması açısından daha fazla kullanıldığı düşünölmektedir. Bu veri toplama araçları, araştırmanın tekrarlanabilirliğini ve sonuçların güvenilirliğini artırır. Standardize edilmiş anketler, testler ve ölçüm araçları, farklı örneklemler üzerinde benzer sonuçlar elde edilmesine olanak tanır. Bu durum, elde edilen bulguların genelleştirilebilmesini ve daha büyük bir örnekleme uygulanabilirliği açısından önemlidir.

Sonuç olarak, zihinsel yetersizlik alanındaki çalışmaların sayısının artmakta olduğu açıktır. Bu artış, alanın önemini ve bu alanda daha fazla bilgiye duyulan ihtiyacı yansıtmaktadır. Ancak, mevcut çalışmaların çoğunun deneysel nitelikte olduğu ve öğretim süreçlerine odaklandığı görölmektedir. Bu durum, öğretim yöntemlerinin geliştirilmesine ve zihinsel yetersizlik yaşayan bireylerin eğitim süreçlerinde daha etkili stratejilerin kullanılmasına yönelik önemli katkılar sağlamaktadır. Gelecekteki araştırmaların, öğretim süreçleriyle birlikte, zihinsel yetersizliği olan bireylerin edinilen becerileri kullanarak toplumsal yaşama dahil olmaları gerekmektedir. Bu doğrultuda yapılacak araştırmalar hem bilimsel bilgi birikimine hem de uygulamalı alanlara önemli katkılar sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Aksoy, V. ve Şafak, P. (2020). 573 sayılı KHK'dan günümüze özel eğitimde eğitsel tanılama ve değerlendirme: Neredeyiz, nereye gitmeliyiz?. *Turkish Journal of Special Education Research and Practice*, 2(1), 47-67.
- Aldosari, M. (2023). The influence of parental characteristics on parental involvement in programs for students with intellectual disabilities. *International Journal of Disability, Development and Education*, 70(5), 659-673.
- Algozzine, B. and Ysseldyke, J. (2006). *Teaching students with mental retardation: A practical guide for every teacher*. Corwin Press.
- Beck, J., Broers, J., Hogue, E., Shipstead, J. and Knowlton, E. (1994). Strategies for functional community-based instruction and inclusion for children with mental retardation. *Teaching Exceptional Children*, 26(2), 44-48.
- Browder, D. M., Trela, K., Courtade, G. R., Jimenez, B. A., Knight, V. and Flowers, C. (2012). Teaching mathematics and science standards to students with moderate and severe developmental disabilities. *The Journal of Special Education*, 46(1), 26-35.
- Burns, C. O., Lemon, J., Granpeesheh, D. and Dixon, D. R. (2019). Interventions for daily living skills in individuals with intellectual disability: A 50-year systematic review. *Advances in Neurodevelopmental Disorders*, 3, 235-245.
- Cannella-Malone, H. I., Dueker, S. A., Barczak, M. A. and Brock, M. E. (2021). Teaching academic skills to students with significant intellectual disabilities: A systematic review of the single-case design literature. *Journal of Intellectual Disabilities*, 25(3), 387-404.
- Çitil, M. (2018). Türkiye'de üstün yeteneklilerin eğitimi politikalarının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 47(1), 143-172.
- Connors, F. A. (2003). Reading skills and cognitive abilities of individuals with mental retardation. *International Review of Research in Mental Retardation*, 27(1), 191-229.

- Coruhlu, T. S., Calik, M., Nas, S. E., Cepni, S., Ergul, C. and Almalı, S. K. (2024). Effectiveness of the prediction–observation–explanation strategy on students with mild intellectual disabilities. *Asia Pacific Education Review*, 1-16.
- Diden, R., Korzilius, H., van Oorsouw, W. and Sturmey, P. (2006). Behavioral treatment of challenging behaviors in individuals with mild mental retardation: Meta-analysis of single-subject research. *American Journal on Mental Retardation*, 111(4), 290-298.
- Diken, İ. H. (2017). Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim. *Pegem Atıf İndeksi*, 1-582.
- Diken, Ö., Topbaş, S. ve Diken, İ. H. (2009). Ebeveyn davranışını değerlendirme ölçeği (EDDÖ) ile çocuk davranışını değerlendirme ölçeği (ÇDDÖ)’nin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(02), 41-64.
- Doğan, M. (2015). Yetersizliği olan çocuklar, aile ve aile eğitimi: Kavramsal ve uygulamaya dönük gelişmeler. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 111-127.
- Eripek, S. ve Vuran, S. (2008). Zihinsel yetersizliği olan çocukların eğitimi. G. Akçamete (Ed.), *Özel eğitim* (1. basım) içinde (pp. 245-278). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Garrels, V. (2019). Student-directed learning of literacy skills for students with intellectual disability. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 19(3), 197-206.
- Güldenoğlu, B. (2008). Zihinsel yetersizliği olan öğrencilerde okuduğunu anlama becerilerinin desteklenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 9(02), 51-63.
- Huda, S. (2021). Socialization and debriefing in educating mentally retarded children: Optimizing teacher strategies in teaching. *Smart Society: Community Service and Empowerment Journal*, 1(2), 43-51.
- Işıkdogan, N. ve Kargin, T. (2010). Investigation of the effectiveness of the story-map method on reading comprehension skills among students with mental retardation. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 10(3), 1509-1527.
- Karabulut, A., Özkubat, U. ve Uçar, A. S. (2021). Examining the effectiveness of reader strategy in intellectually disabled students’ mathematical problem solving. *International Online Journal of Primary Education (IOJPE)*, 10(2), 397-414.
- Özak, H. (2017). Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere okuduğunu anlama becerilerinin öğretiminde uyarlanmış bilişsel strateji öğretiminin etkililiği. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi.
- Özakün, Ö. M. (2024). Kaynaştırma ve bütünleştirme yöntemi ile eğitimin incelenmesi: Literatür çalışması. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 11(103), 204-213.
- Perlin, M. L., Cucolo, H. E. and Lynch, A. (2017). *Mental disability law: Cases and materials*. Carolina Academic Press.
- Plauche’-Johnson, C., Walker Jr, W. O., Palomo-González, S. A. and Curry, C. J. (2006). Mental retardation: Diagnosis, management, and family support. *Current Problems in Pediatric and Adolescent Health Care*, 36(4), 126-165.

- Price, M. (2013). Defining mental disability. In M. Davis (Ed.), *The disability studies reader* (4th ed., pp. 292-299). Routledge.
- Richards, S. B., Brady, M. P. and Taylor, R. L. (2024). *Understanding intellectual disabilities: Historical perspectives, current practices, and future directions*. Taylor & Francis.
- Rosenberg, S. and Abbeduto, L. (2013). *Language and communication in mental retardation: Development, processes, and intervention*. Psychology Press.
- Routh, D. K. (2017). The experimental study of the retarded child. In *The experimental psychology of mental retardation* (pp. 1-17). Routledge.
- Sehrawat, J. and Punia, P. (2020). *Construction and standardization of achievement test of mathematics for children with mental retardation. International Journal of Management (IJM), 11(10)*.
- Tekin-Iftar, E., Kurt, O. ve Acar, G. (2008). Enhancing instructional efficiency through generalization and instructive feedback: A single-subject study with children with mental retardation. *International Journal of Special Education, 23(1)*, 147-158.
- Turan Gürhopur, F. D. ve İşler Dalgıç, A. (2017). Zihinsel yetersiz çocuğu olan ebeveynlerde aile yükü. *Journal of Psychiatric Nursing/Psikiyatri Hemşireleri Derneği, 8(1)*, 22-28.
- Warren, S. F. and Yoder, P. J. (2012). Communication, language, and mental retardation. In J. M. Ellis (Ed.), *Ellis' handbook of mental deficiency, psychological theory and research* (pp. 379-403). Routledge.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yazıcıoğlu, T. (2018). Kaynaştırma uygulamalarının tarihsel süreci ve Türkiye’de uygulanan kaynaştırma modelleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 8(1)*, 92-110.
- Yazıcıoğlu, T. ve Kızılaslan, A. (2021). Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere fen eğitimi: Yöntem ve stratejiler. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 11(4)*, 2241-2261.
- Zhou, X. (2024). Mathematics curriculum adjustment for students with mental retardation: Take the unit class of the first volume in the second grade of primary school as an example. *International Journal of Education and Humanities, 15(1)*, 207-209.
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2018). Erişim tarihi 11.03.2017, <http://tkb.meb.gov.tr>

Extended Abstract

Introduction

Studies on the education processes of individuals with intellectual disabilities in Turkey have led to significant developments and improvements in various areas. Ongoing efforts are made in areas such as legal regulations, environmental arrangements, programs, materials, and practitioners (MEB, 2018). In this context, concepts such as inclusion/integration education, differentiation, and enrichment have been incorporated into educational processes (Çitil, 2018). Intellectual disabilities hold a significant place among individuals with special needs, affecting many children and their families. Scientific studies in this field are critically important for increasing the quality of practice processes and expanding the existing body of knowledge.

When evaluating the field of intellectual disabilities from a general perspective, many factors influence the educational processes of children. It is important to identify how these factors have changed recently. This allows researchers and practitioners to examine their work from a more rapid and comprehensive perspective. Moreover, the results of this study can help identify previously unstudied or needed topics in the field of intellectual disabilities. This can assist policymakers in advancing their plans and achieving their goals for the field. Determining whether methods, family education programs, laws, and similar elements used in the field of intellectual disabilities are effective, and systematically examining the effects of studies on children with intellectual disabilities on skills is the primary aim of this research. For these reasons, a review study in the field of intellectual disabilities is of great importance both academically and as a guide for educational processes.

In this study, the aim was to examine doctoral theses related to the field of intellectual disabilities in Turkey through various variables. The sub-goals of the examination are as follows:

1. Distribution of theses by years
2. Distribution of theses by topics
3. Distribution of theses by the field of intellectual disabilities studied
4. Distribution of theses by methods used
5. Distribution of theses by data collection tools
6. Distribution of theses by sample size

Method

Research Model

The aim of this study is to examine doctoral theses conducted in Turkey in the field of intellectual disabilities through document analysis, which is a qualitative research method. Studies identified using the keyword "intellectual disabilities" in our country were considered. Direct studies related to intellectual disabilities were analyzed.

Study Group

The study group consists of 29 doctoral theses related to intellectual disabilities conducted in Turkey. The theses were obtained from the YÖK National Thesis Center and identified using the keyword "intellectual disabilities". Studies involving concepts such as mental disabilities or mental disability education were excluded from the study group.

Data Collection Tools

A data coding form was prepared for coding information about the theses. The form includes information such as the publication years of the theses, topics, fields of study, methods used, data collection tools, and sample sizes.

Data Collection and Analysis

During the data collection phase, the 29 doctoral theses obtained from the YÖK National Thesis Center were thoroughly examined and transferred to the data coding form. Data analysis was performed using thematic analysis and content analysis, which are qualitative data analysis methods (Yıldırım and Şimşek, 2016). Data were categorized to determine the trends for each variable.

Findings

Distribution by Years

An examination of the distribution of doctoral theses on intellectual disabilities by year shows an increase since 2010. Notably, there was a significant rise in the number of theses between 2015 and 2020. The highest number of theses was reached in 2023. This increase reflects growing academic interest in the field of special education in Turkey and the increasing number of special education doctoral programs in universities. It also indicates the reflection of global scientific interest and research culture in this field.

Distribution by Topics

Analysis of the distribution of theses by topics reveals that a large portion focuses on concept teaching, skill teaching, academic skills, and daily living skills. In addition to these topics, there are also theses on social skills, behavior problems, and family education for individuals with intellectual disabilities. Concept teaching and skill teaching emerge as important research topics in this field, as these studies aim to support children's development in specific skills. Theses on family education provide various strategies to help families be more effective in their educational efforts for their children.

Distribution by Field of Study

In terms of the distribution of theses by field of study, a focus is observed on academic skills, daily living skills, and language skills. Specifically, studies in academic areas such as reading-writing skills, mathematics, and science aim to enhance academic success for children with intellectual disabilities. Additionally, research on daily living skills and social skills aims to develop children's independent living skills. Most studies are designed to measure children's development in various skills.

Methods Used

Most theses employ quantitative methods and single-subject research methods. There are also studies conducted using action research and mixed methods. The prevalence of quantitative methods indicates that single-subject research methods are effective in this field and that results are systematically evaluated. These methods are frequently used to measure the development of specific skills in children with intellectual disabilities and to determine the effectiveness of teaching strategies.

Data Collection Tools

Data collection tools include forms, scales, achievement tests, record charts, inventories, and similar tools. These tools reflect various approaches to different research needs. Forms and scales are used to measure specific skills or behaviors, while achievement tests and inventories are used to assess children’s performance. The diversity of data collection tools expands the scope of research and allows for the collection of various types of data.

Sample Size

Examining the sample sizes used in the theses reveals that small sample groups (1-5 participants) are commonly used. Small sample groups are typically due to the preference for single-subject methods. This allows for an in-depth examination of individual cases and the evaluation of the effects of customized teaching strategies. However, small sample sizes can make generalization difficult and may require larger-scale studies.

Conclusion, Discussion and Recommendations

The doctoral theses on intellectual disabilities in Turkey have shown an increase over the years and focus on various topics. The highest number of theses in 2023 reflects increasing academic interest and educational opportunities. The focus of most theses on concept and skill teaching demonstrates a growing interest in developing children’s independent living skills. The increase

in studies on academic skills, daily living skills, and language skills ensures a more comprehensive and effective implementation of educational processes in this field.

The prevalence of quantitative methods and small sample groups in research indicates that individualized approaches in special education are effective. The variety of methods and tools expands the scope of research and allows for the collection of diverse data types. Overall, this study provides an important resource for understanding current trends and needs in doctoral theses on intellectual disabilities. The diversity and scope of research in the field contribute to enhancing the knowledge base and making educational processes more effective.